

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Затверджено
На засіданні кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри

доц. В.С. Корнят

**Силабус з навчальної дисципліни «Консультавання в соціальній роботі»,
що викладається в межах ОПІ Соціальна педагогіка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 231 Соціальна робота**

Назва дисципліни	Консультування в соціальній роботі
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського, 7,
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 231 Соціальна робота
Викладач (-і)	Зубрицька-Макота Ірина Володимирівна, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, кандидат психологічних наук, доцент.
Контактна інформація викладача	Ел. пошта: iryna.zubrytska-makota@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Понеділок 16.40-18.00 (кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7). Також, консультації можуть бути в день проведення лекційних/практичних занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Консультування в соціальній роботі» є нормативною дисципліною фахового спрямування з спеціальності 231 Соціальна робота для освітньої програми «Соціальна педагогіка», яка викладається у 7 семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Програма вивчення навчальної дисципліни «Консультування в соціальній роботі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра 231 «Соціальна робота». Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні поняття, принципи арт-терапії та особливості її застосування в роботі соціальних працівників, психологів з дітьми та різними категоріями населення.
Мета та цілі дисципліни	<i>Мета</i> навчальної програми полягає в ознайомленні майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів із теоретичними засадами та набуття практичних навичок консультування у соціальній роботі.

**Література для вивчення
дисципліни**

Базова

1. Волинець Н. В. Тренінг консультативної діяльності та психотерапії: навчально-методичний посібник / Н.В. Волинець. Хмельницький, 2017. 155 с.
2. Каплуненко Я.Ю. Перша психологічна допомога: досвід міжнародних організацій. *Психологія та психосоціальні інтервенції*. Том 3. С. 36-41.
3. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.
4. Основи практичної психології: підручник для ВНЗ / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. Київ: Либідь, 2006. 536 с.
5. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: посібник з проведення тренінгу / Н. Гусак, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, А. Максименко, С. Богданов, О. Бойко; за заг. ред. Н. Гусак; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: НаУКМА, 2017. 174 с.
6. Соціальне консультування: модульний варіант: навчальний посібник. Донецьк: НОРД - ПРЕСС, 2007. 211с.
7. Хомич Г.О., Ткач Р.М. Основи психологічного консультування: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2004. 152 с.
Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2005. 656 с.

Допоміжна

8. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник. Київ: Четверта хвиля, 2004. 256 с.
9. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують типову програму для кривдників: теоретична частина. Київ, 2020. 316 с.
10. Осадько О. Технології психологічного консультування. Київ: Ред. загальнопед.газ, 2005. 128 с.
Попередження домашнього насильства щодо дівчат та жінок у м. Києві: модель, особливості, перспективи. Київ: «ВБ Калита», 2017. 98 с.
11. Савчук О., Сініцина К. Основи консультування ЛЖВ. Київ: ВБО «Всеукраїнська мережа ЛЖВ», 2013. 52 с.
12. Телефонне консультування як екстрена психологічна допомога: методичні рекомендації. Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2014.
13. Федоренко Р.П., Шкарлатюк К.І. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології: навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл. III - IV рівнів акредитації. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 237 с.

	<p>Додаткові інтернет-ресурси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перша психологічна допомога. Coursera. www.coursera.org/learn/psychological-first-aid 2. Особливості консультування. Альянс громадського здоров'я. https://profihealth.org.ua/uk/courses/6
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Денна форма навчання: 42 години аудиторних занять. З них 14 год. лекцій, 28 год. практичних занять, 78 год. самостійної роботи</p> <p>Заочна форма навчання: 14 годин аудиторних занять. З них 6 год. лекцій, 8 год. практичних занять, 106 год. самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК): ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>Фахові компетентності (ФК): ФК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного). ФК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади. ФК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів. ФК 11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей. ФК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад. ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах. ФК 22. Здатність налагоджувати співпрацю закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні особистості, сприяти її адаптації до умов соціального середовища.</p> <p>Програмні результати навчання (ПРН): ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги. ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах. ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p>

	<p>ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.</p> <p>ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.</p> <p>ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p> <p>ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.</p> <p>ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.</p> <p>ПРН 22. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.</p> <p>ПРН 25. Організовувати взаємодію закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, сприяти їх адаптації до умов соціального середовища.</p>
Ключові слова	Консультування, соціальна робота, клієнти соціальної роботи.
Формат курсу	Очний
	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Психологія загальна, вікова та соціальна», «Психологія особистості», «Соціальна робота з клієнтами у складних життєвих обставинах», «Форми організації роботи з особами з різним рівнем функціональних обмежень».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція, бесіда, інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм), виконання індивідуальних завдань, проєктів.
Необхідні обладнання	Мультимедійна система: проєктор мультимедійний Epson, ноутбук, фліпчарт, маркери.

<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Протягом семестру студенти отримують 100 балів З них: Практичні заняття – 65 балів (13*5 балів). Самостійна індивідуальна робота – 15 балів. Модульна контрольна робота – 20 балів.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що виконані студентами завдання для семінарських, практичних занять сприятимуть опануванню умінь працювати з науковими джерелами, сприятимуть формуванню навиків самостійної роботи.</p> <p>Списування, використання без дозволу інформації з робіт інших учасників курсу становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідають усі семінарські, практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених у курсі.</p> <p>Література. Уся література, яку здобувачі освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання усіх завдань. При цьому обов'язково враховуються присутність та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням; не допускається списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до модульного контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види консультування. 2. Сучасні уявлення про цілі консультування. 3. Основні принципи консультування. 4. Двомірна модель консультування. 5. Базові навички консультування. 6. Навички активного слухання у роботі консультанта. 7. Основні етапи консультування. 8. Види запитань у консультуванні. 9. Ключові техніки консультування. 10. Організація і проведення групової роботи, групова динаміка. 11. Прийоми активного слухання. 12. Коректна лексика в консультуванні.

	<ol style="list-style-type: none"> 13. Етапи інформаційно-мотиваційного консультування. 14. Консультування жінок, які постраждали від домашнього насильства. 15. Аустріч-технології в соціальній роботі. 16. Консультування сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. 17. Особливості консультування клієнтів, які пережили втрату. 18. Поняття емпатії у контексті консультування. 19. До- та післятестове консультування на ВІЛ. 20. Модель першої психологічної допомоги RAPID. 21. Основні типи звернень на лінії телефонів довіри та особливості телефонного консультування. 22. Особливості голосу та мови у телефонному консультуванні. 23. Поняття резилієнс у контексті консультування. 24. Основні складові консультативної роботи з травмою. 25. Мотиваційний підхід у консультуванні залежних від наркотичних речовин. 26. Помилки в процесі консультативної взаємодії. 27. Етичні принципи консультанта. 28. Організація консультативного кабінету. 29. Сутність поняття та причини професійного вигоряння консультанта. 30. Стадії та симптоми професійного вигоряння консультанта. 31. Профілактика професійного вигоряння консультанта.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література	Завдання, год	Термін виконання
1, 3	Тема 1. Консультування як вид допомоги у соціальній роботі Визначення поняття консультування. Класифікація теоретичних моделей консультування. Постановка мети і завдань консультування. Принципи консультування	Лекція, 4 год.	1, 4, 6, 7, 13	Опрацювати матеріали лекції	1, 3 тиждень
1	Тема 1. Консультування як вид допомоги у соціальній роботі	Практичне заняття, 2 год.		Опрацювати питання: 1. Основні школи консультування у соціальній роботі. 2. Види, форми консультування, моделі і процедури.	1 тиждень
2	Тема 2. Перша психологічна допомога як вид консультування	Практичне заняття, 2 год.	2, 5	Опрацювати питання: 1. Визначення першої психологічної допомоги (ППД). 2. Принципи, техніки та стандарти ППД. 3. Хронограма психічних реакцій на стресову подію та надання ППД постраждалим. 4. Початок та закінчення контакту. 5. Модель RAPID Дж. С. Еверлі.	2 тиждень

3, 4	Тема 6. Техніки консультування клієнтів Прийоми активного слухання (віддзеркалення, уточнення, перефразування, прояснення, резюмування тощо). Емпатичне слухання. Відкриті та закриті запитання. Значення невербальних проявів у консультуванні. Мовчання та паузи. Інтерпретація та конфронтація у консультуванні. Емпауермент.	Практичне заняття, 4 год.	1, 4, 6, 7	Відпрацювання практичних навичок в парах і малих групах. Вправи «Використання мовчання», «Дії, що заважають процесу слухання», «Якості ефективного слухача», «Вираз обличчя».	3, 4 тиждень
5, 7	Тема 2. Законодавче забезпечення послуги консультування у соціальній роботі Закон України «Про соціальні послуги». Державний стандарт соціальної послуги консультування. Міжнародні стандарти консультування у соціальній роботі. Визначення видів консультування згідно законодавства.	Лекція, 4 год.	1, 4, 6, 7, 13	Опрацювати матеріали лекції	5, 7 тиждень
5, 6	Тема 7. Консультування в процесі соціально-психологічного супроводу дітей і сімей, які отримали травматичний досвід Визначення понять «травма» та «травматична подія». Основні складові консультативної роботи з травмою. Особливості встановлення контакту з клієнтами, яких важко залучити, та клієнтами, які переживають втрату. Підхід, що ґрунтується на сильних сторонах. Виявлення захисних факторів, наявних ресурсів та системи підтримки.	Практичне заняття, 4 год	2, 3, 4, 5	Дискусія на тему основних відмінностей підходу «резилієнс» від підходу «травма». Консультування клієнтів з травматичним досвідом з використанням технік арт-терапії (метафоричні карти по роботі з травмою «Core», Німеччина).	5, 6 тиждень
7, 8	Тема 8. Телефонне консультування як вид соціально-психологічного консультування Мета, завдання та особливості телефонного консультування. Досвід становлення спеціалізованих служб телефону довіри. Міжнародні норми надання невідкладної телефонної допомоги. Визначення поняття та моделі діяльності телефонів довіри. Основні завдання та функції телефону довіри.	Практичне заняття, 4 год	12	Встановлення контакту по телефону з клієнтами, яких важко залучити: мотивація та залучення клієнтів. Виконання вправи «Голос». Техніки активного слухання, які використовуються під час телефонного консультування.	7, 8 тиждень

9, 11	Тема 3. Вимоги до особистості консультанта Міжнародні та вітчизняні етичні стандарти консультування. Ролі консультанта в роботі з клієнтом. Поняття емпатії. Складові емпатії за К. Роджерсом. Рівні емпатії за А. Айві. Система цінностей консультанта. Толерантна лексика.	Лекція, 4 год.	1, 4, 6, 7, 13	Опрацювати матеріали лекції	9, 11 тиждень
9, 10	Тема 9. Консультування людей, які живуть з ВІЛ/СНІД Дотестове і післятестове консультування на ВІЛ. Представництво інтересів (соціальне посередництво). Принципи організації та надання послуг консультування з профілактики ВІЛ: зменшення шкоди, добровільність, адресність, недискримінаційність, конфіденційність, доказовість. Консультування «рівний-рівному», аустріч-консультування, інформаційно-мотиваційне консультування.	Практичне заняття, 4 год	11	Встановлення контакту з клієнтами, які мають проблеми залежності або/та зловживання хімічними речовинами. Розбір в малих групах кейсів клієнтів, які проходять до- та післятестове консультування на ВІЛ.	9, 10 тиждень
11, 12	Тема 10. Консультування жінок, постраждалих від домашнього насильства Види домашнього насильства згідно Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Практика ЄСПЛ у справах щодо домашнього насильства. Цикл насильства та фактори, що впливають на його перебіг. Динамічний трикутник Карпмана. Портрет постраждалих від домашнього насильства. Портрет та методи кривдника. Етапи індивідуального та особливості групового консультування.	Практичне заняття, 4 год	9,10	Розглянути етапи інформаційно-мотиваційного консультування, яке використовується при роботі з кривдниками. Вправи: «Усвідомлення почуттів», «Побудова особистісних кордонів» (за Дж. Уайнхолд).	11, 12 тиждень
13	Тема 4. Етапи та структура консультативного процесу Підходи до визначення структури процесу консультування. Етапи консультування. Запит клієнта, визначення основної проблеми. Вибір інструментарію, складення програми. Зміст форми угоди між консультантом та клієнтом.	Лекція, 2 год.	1, 4, 6, 7, 13	Опрацювати матеріали лекції	13 тиждень

13, 14	Тема 11. Тема 14. Профілактика професійного вигорання консультанта. Сутність поняття та причини професійного вигорання. Стадії та симптоми професійного вигорання. Профілактика, способи додання емоційного перевантаження. Якості, які допомагають уникнути професійної деформації. Підхід резилієнс.	Практичне заняття, 3 год	5, 6	Тест вигорання К. Маслач. Вправа в малих групах «Позитивне переозначення». Технології самостійної роботи зі стресом (техніки дихання, розслаблення м'язів, аутотренінгу). Майндфулнес.	13, 14 тиждень
14	Модульний контроль	1 год.		Підготовка до МКР	14 тиждень